

Zakład Radiologii Ogólnej,
Zabiegowej i Neuroradiologii

UNIWERSYTECKI
SZPITAL KLINICZNY
im. Jana Mikulicza-Radeckiego
we Wrocławiu

WROCLAW
MEDICAL UNIVERSITY

Kręgosłup po zabiegach operacyjnych – nie zawsze oczywiste

Maciej Guziński

SIEMENS
Healthineers

XXVI SZKOŁA REZONANSU
MAGNETYCZNEGO

Diagnostyka zmian w obrębie ośrodkowego
układu nerwowego oraz serca i dużych
naczyń

Main types of spine surgery

Stabilization

Fusion (spondylodesis)

- Uniting portions of the spine via instrumentation and/or graft materials. A variety of approaches can be implemented (anterior, lateral...)

Distraction

- Halo, traction, interfacet, or interspinous process devices to provide distractive force to vertebral column

Decompression

Laminotomy

- Partial removal of the lamina on one side

Hemilaminectomy

- Removal of a single lamina with exposure limited to one side of the interspinous ligament with decompression of one or both sides spinal canal

Total laminectomy

- Removal of the bilateral lamina along with the spinous process

Laminoplasty

- Expansion of the spinal canal while preserving the dorsal laminar arch

Corpectomy

- Complete or partial removal of the vertebral body

Vertebrectomy (spondylectomy)

- Complete or partial removal of the vertebra

Foraminotomy

- Expansion of the neural foramen, usually via resection of facet

Facetectomy

- Resection of part or all of the facet

Discectomy/microdiscectomy

- Removal of herniated disc material

Disc and nucleus pulposus replacement

Miscellaneous

Epidural blood patch Minimally invasive closure of dura for treatment of cerebrospinal fluid leak

Nucleoplasty Radiofrequency ablation of herniated disc

Minimally invasive injection of cement or device into vertebrae, or sacrum, with or without balloon expansion

Vertebroplasty, kyphoplasty, skyphoplasty, Kiva implantation, and sacroplasty

Dynamic stabilization Various devices inserted into the disc space, interspinous space, or facet joints

Dynamic reconstruction of the intervertebral disc with artificial disc or nucleus pulposus

Main types of spine surgery

Stabilization

Fusion (spondylodesis)
•Uniting portions of the spine via instrumentation and/or graft materials. A variety of approaches can be implemented (anterior, lateral...)

Distraction
•Halo, traction, interfacet, or interspinous process devices to provide distractive force to vertebral column

Decompression

Laminotomy
• Partial removal of the lamina on one side

Hemilaminectomy
• Removal of a single lamina with exposure limited to one side of the interspinous ligament with decompression of one or both sides spinal canal

Total laminectomy
• Removal of the bilateral lamina along with the spinous process

Laminoplasty
• Expansion of the spinal canal while preserving the dorsal laminar arch

Corpectomy
• Complete or partial removal of the vertebral body

Vertebrectomy (spondylectomy)
• Complete or partial removal of the vertebra

Foraminotomy
• Expansion of the neural foramen, usually via resection of facet

Facetectomy
• Resection of part or all of the facet

Discectomy/microdiscectomy
• Removal of herniated disc material

Disc and nucleus pulposus replacement

Dynamic reconstruction of the intervertebral disc with artificial disc or nucleus pulposus

Miscellaneous

Epidural blood patch Minimally invasive closure of dura for treatment of cerebrospinal fluid leak

Nucleoplasty Radiofrequency ablation of herniated disc

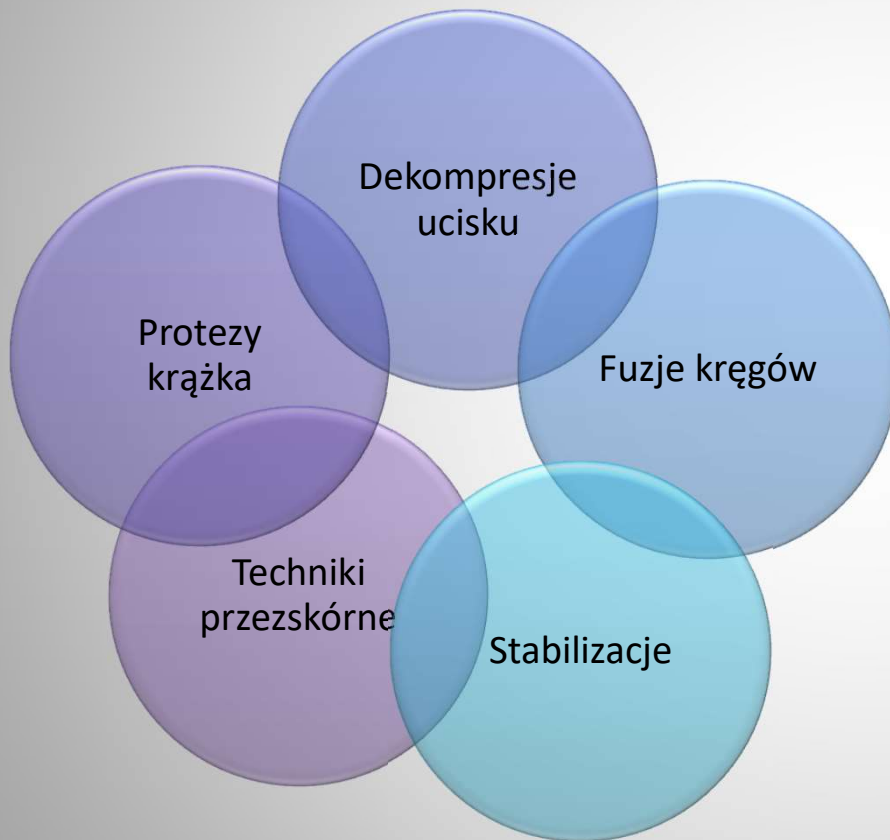
Minimally invasive injection of cement or device into vertebrae, or sacrum, with or without balloon expansion

Vertebral endplate resection, kyphoplasty, vertebroplasty, and sacroplasty

Dynamic stabilization Various devices inserted into the disc space, interspinous space, or facet joints

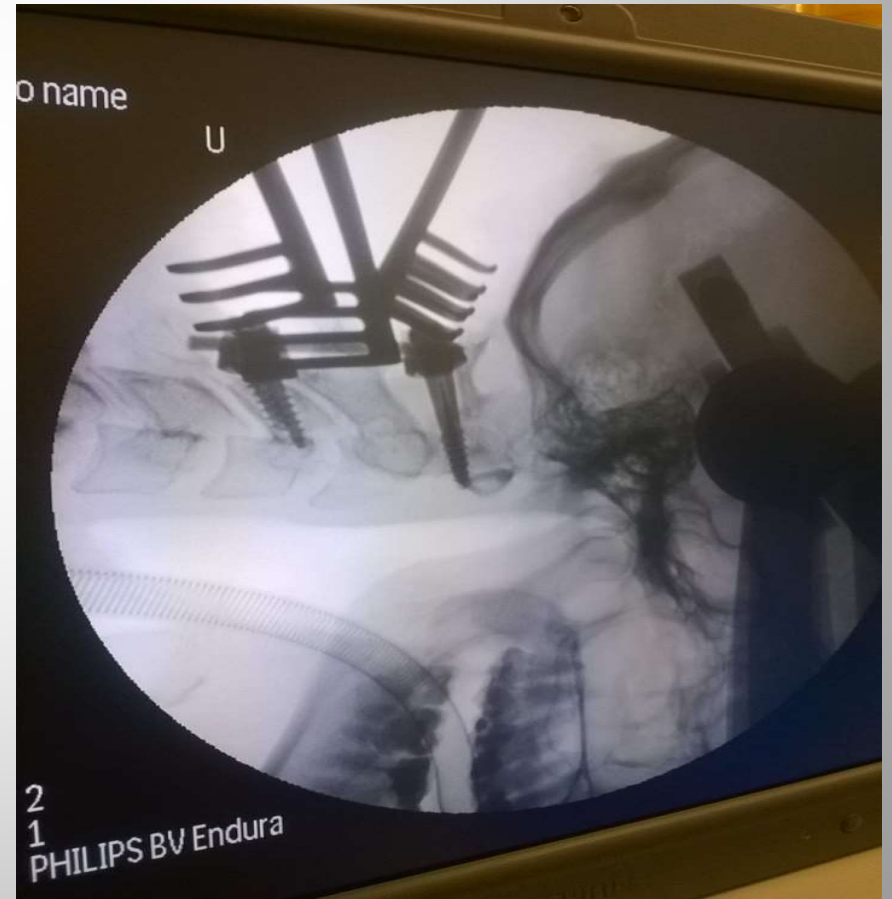
Always You must have knowledge about kind of surgery

Chirurgia kręgosłupa

Uciski

- Dysk
- Spondyloza
- Guz
- Uraz
- Krwihak

Dane kliniczne: Stan po zabiegu L2/3/4/5/S1....

Role of imaging postoperative spine

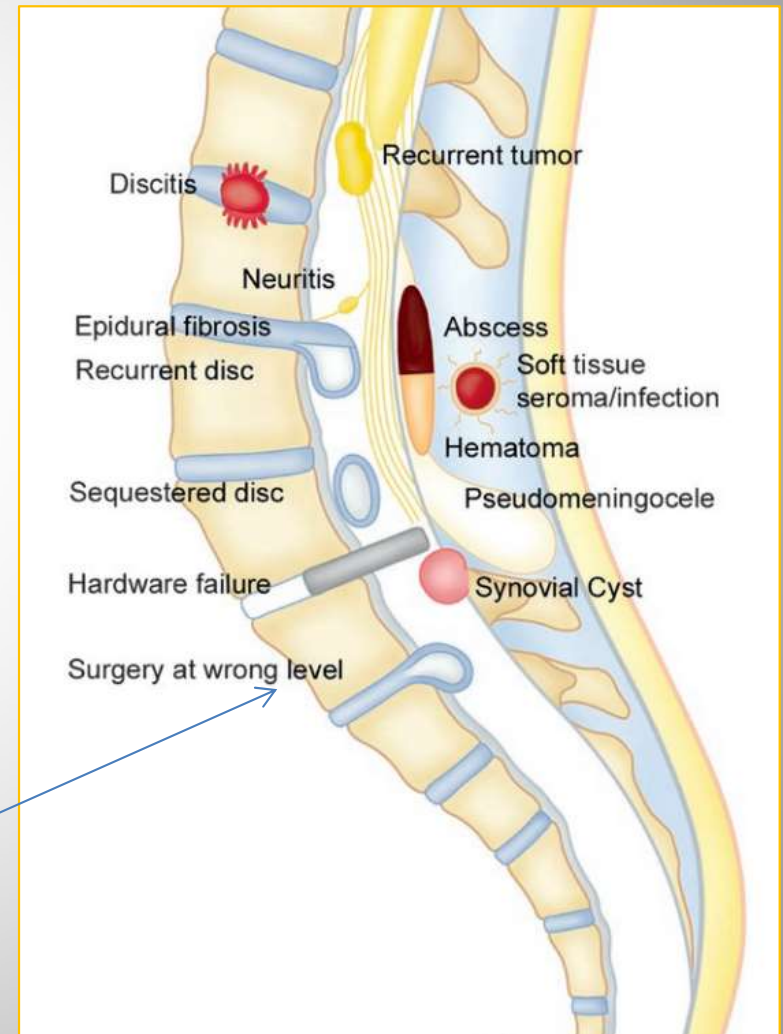
Postoperative imaging is generally obtained to:

evaluate the position of implants, **ALIGNMENT**

adequacy of decompression **STENOSIS,**

fusion status **SPONDYLODESIS,**

and potential complications

Rehabilitacja

Sekwestracja objawowa 2013

Po rehabilitacji 2014 bez obj.

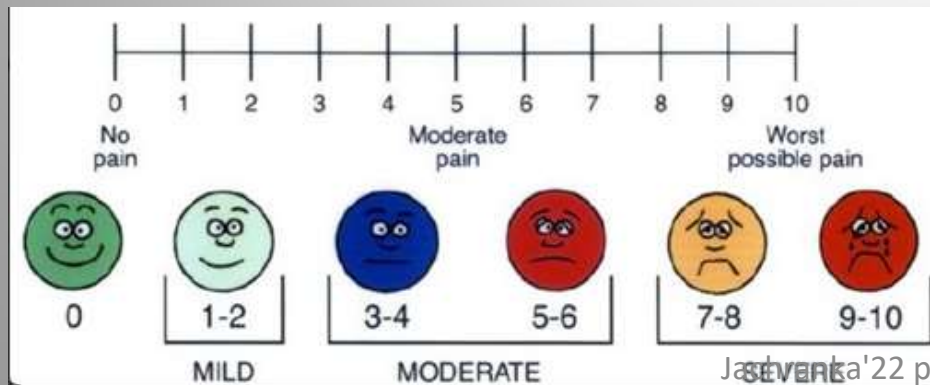
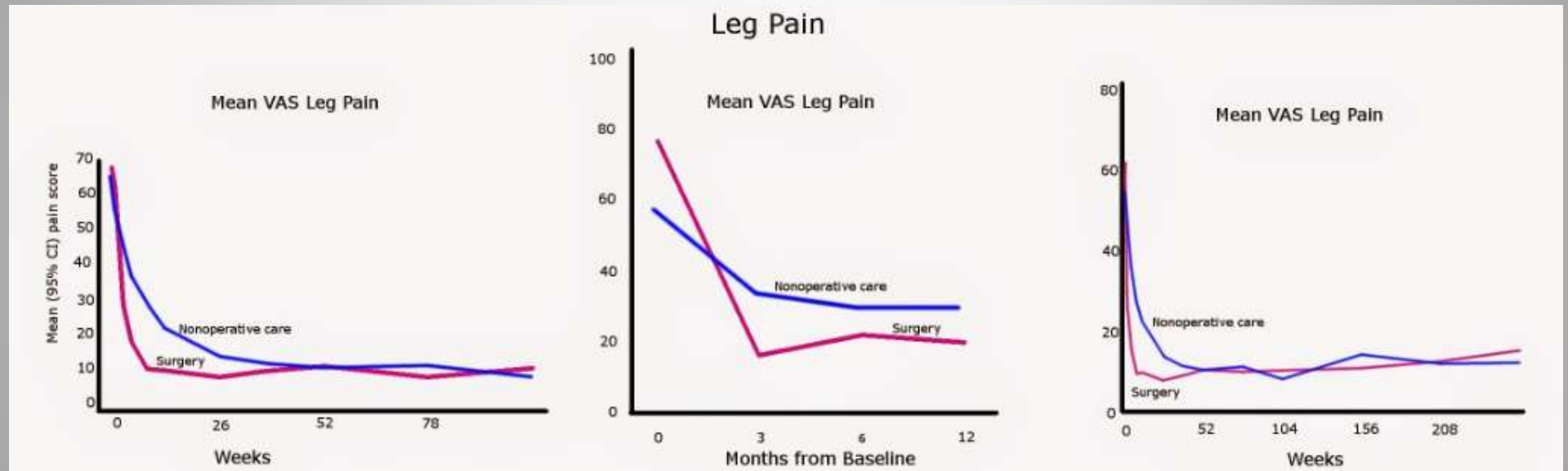
Gorset: Upadek z 5 m bez stabilizacji

Rwa kulszowa

Operować

Nie operować?

JAMA The Journal of the American Medical Association

Home Current Issue All Issues Online First Collections CME Multimedia

November 22/29, 2006, Vol 296, No. 20 >

< Previous Article Next Article >

Original Contribution | November 22/29, 2006

Surgical vs Nonoperative Treatment for Lumbar Disk Herniation
 The Spine Patient Outcomes Research Trial (SPORT): A Randomized Trial **FREE**

Zabiegi na kręgosłupie

Nieoprzyrządowane *Noninstrumented spine*

Gdy brak zaburzeń osi i niestabilności oraz istotnego zwyrodnienia pozadyskowego

Nukleoplastyka przezskórna

- Radioablacja
- Chemioterapia/ozonoterapia
- Odsysanie/laseroterapia

Foraminektomia

Laminektomia/(Mikro)discektomia

Oprzyrządowane *Instrumented spine*

Proteza krążka

- samodzielnie w kręgosłupie szyjnym
- w lędźwiowym ze stabilizacją przednią lub/i tylną

Proteza międzykolczysta

Kyfo/vertebroplastyka

- z cementem lub/i ze stentem

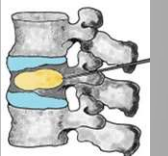
Złożone

Stabilizacja tylna

- śruby transpedikularne samodzielne lub
- z protezą krążków lub koszem w miejsce trzonu

Stabilizacja przednia

- z korporektomią i implantacją kosza lub/i płyty
- z discektomią i implantacją protezy krążka-lumbar interbody fusion - ...LIF

Obrazowanie po zabiegu

Zabieg bez użycia
oprzyrządowania
(implantów i stabilizatorów...)

MR

Zabieg z użyciem
stabilizatorów i
implantów

RTG, TK, MR,
m. nuklearna

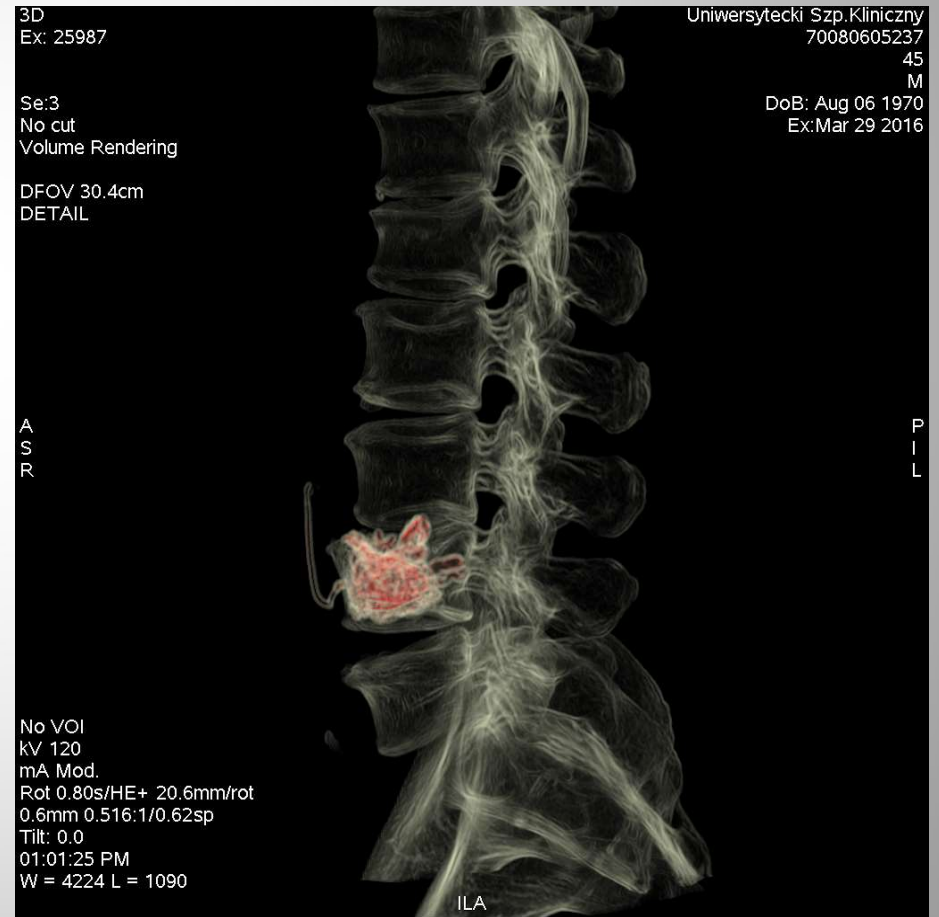
Celem zabiegów chirurgicznych z użyciem instrumentarium (protezy, śruby, płyty...)

- jest stabilizacja kręgosłupa
- osiągnięcie oraz utrzymanie skorygowanej krzywej osi kręgosłupa („zosiowanie” - alignment)
- ułatwienie kostnej fuzji (spondylodezy).

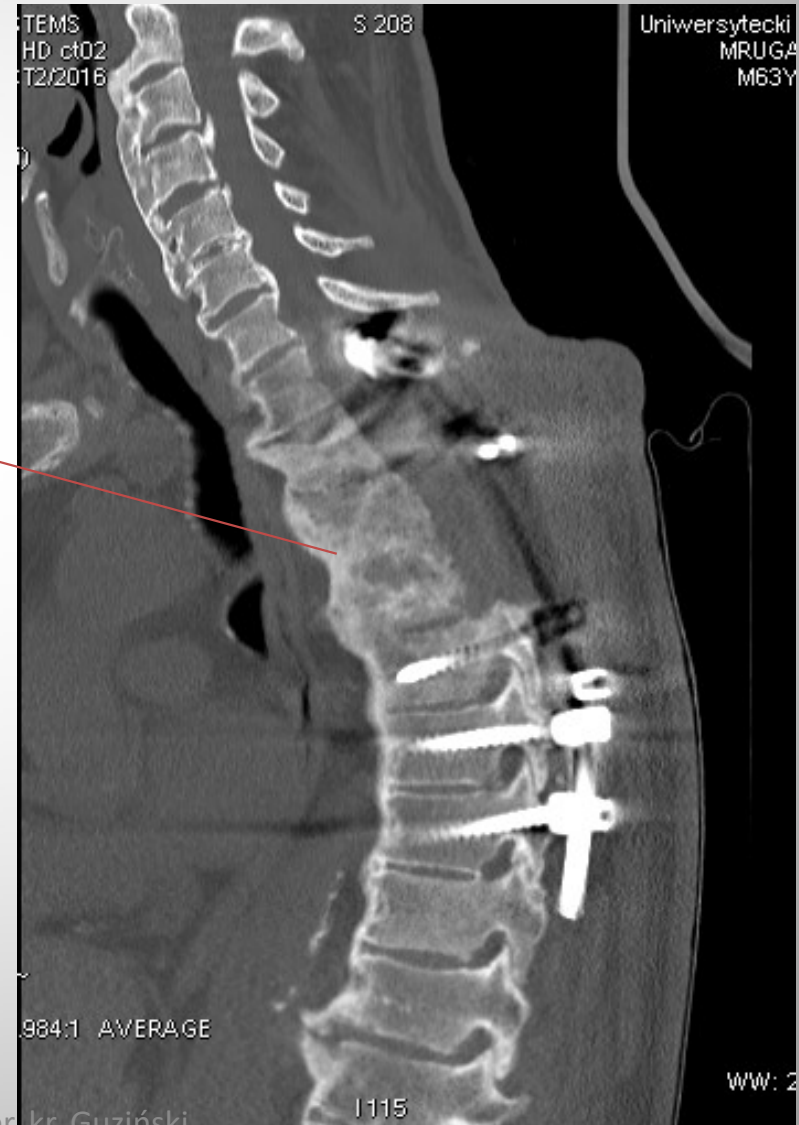
Generalnie oprzyrządowanie (protezy, śruby, płyty..) mają za zadanie przekroczenie stanu fizjologicznej ruchomości danego odcinka (*usztynianie segmentu będącego przyczyną objawów*).

Korekcja

Spondylodeza – fuzja kostna

Obrazowanie Powikłania

Powikłania po zabiegach na kręgosłupie szyjnym

Około w sumie 4% pacjentów ?

3,5% mielopatia

2% infekcja

2% nowa radikulopatia

2% porażenia nerwu

1% krwiak

<1% dysfagia, dyzatria, uszkodzenie t. kręgowej

Powikłania

Powikłania zabiegów „dyskowych” na kręgosłupie lędźwiowym

ogółem 5% ?

do 40 lat 0 % śmiertelności

po 75 r. ż. 0,5% śmiertelności

2% stenozy wtórne

1% porażenia nerwów

1% wycieki płynu m-r

<1% krwiaki, infekcje

Powikłania

**Powikłania zabiegów stabilizujących kręgosłup
lędźwiowo-piersiowy z fuzją kości**

ogółem 8%

6% uszkodzenie nerwów

4% uszkodzenie pnia sympatycznego

4% infekcje

4% uszkodzenie żył

<1% krwiaki, odma opł.

Powikłania po vertebroplastyce

Ogółem do 2%

Zacieki cementu układowe (polymethylmethacrylate PMMA)

- Do 2 ml najczęściej bezobjawowe
- Powyżej 5 ml mogą być śmiertelne

Zacieki cementu do kanału kręgowego /otworów

- Powyżej 2-4ml mogą powodować objawy neurologiczne

Infekcje/zapalenia kości

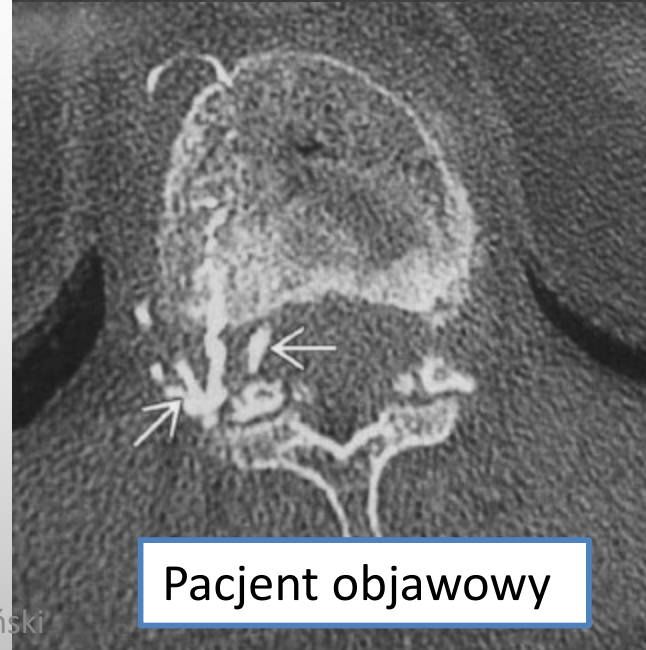
Złamania „z odbicia”

<0.01% krwiaki , odma opł.

CT

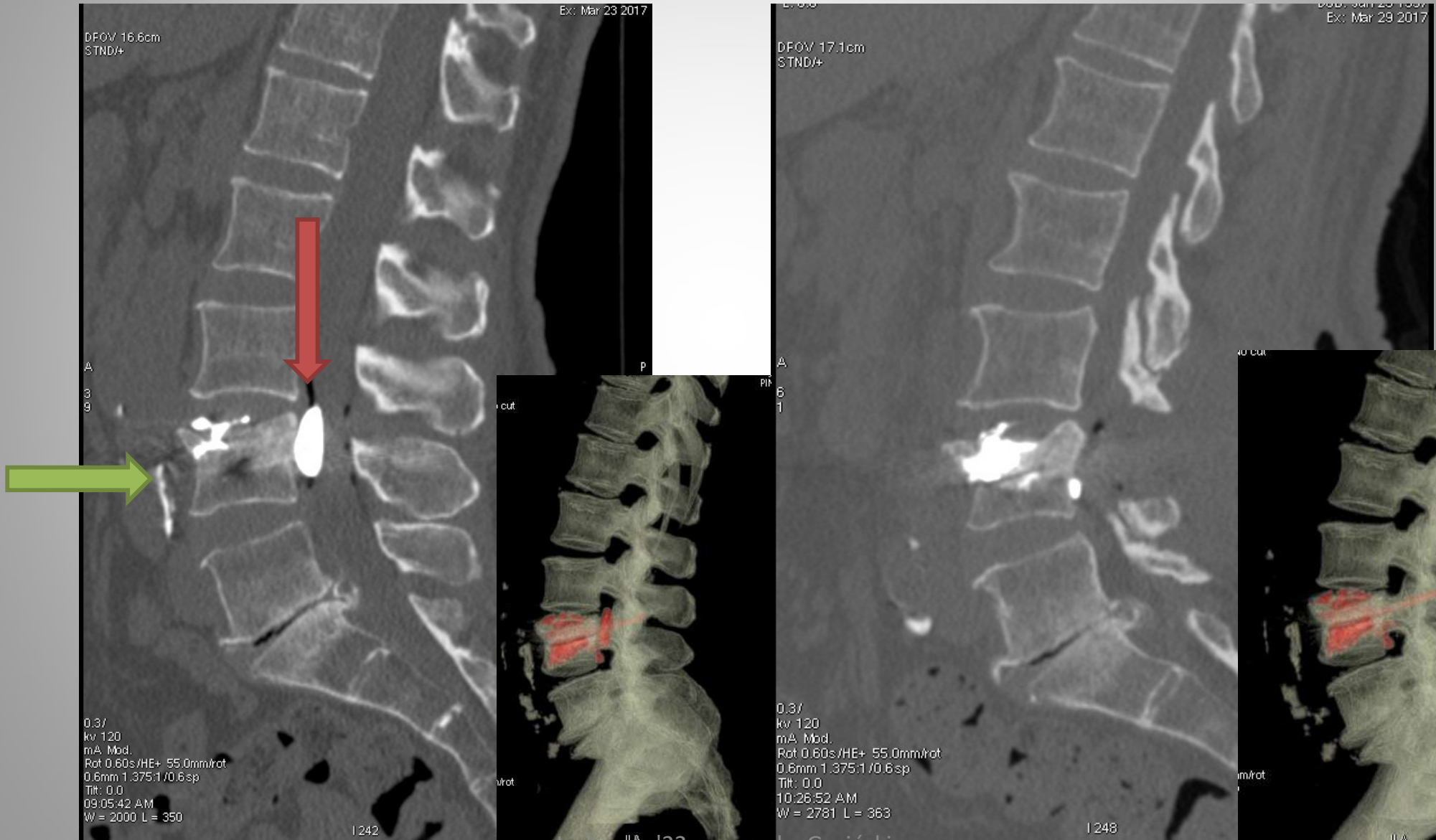
MR

Pacjent bezobjawowy

Pacjent objawowy

VERTEBROPLASTYKA Zaciek istotny CEMENTU

Zespół bólowy po nieskutecznych operacjach kręgosłupa (failed back surgery syndrome – FBSS)

to przetrwały lub nawracający ból krzyża, z promieniowaniem lub nie, do kończyn dolnych, „zespół podyskotomny”

częstość 5–40%

czynniki patologiczne ~90%

- włóknienie przestrzeni zewnątrzoponowej i podpajęczynówkowej
- niedokrwienie nerwów
- miejscowy stan zapalny
- uszkodzenie tkanek

czynniki psychiczne ~10%

- depresja, problemy natury psychospołecznej

Zespół bólowy po nieskutecznych operacjach kręgosłupa (failed back surgery syndrome – FBSS)

Wczesne patologie w FBSS (kilka tyg.)

- infekcje
- uszkodzenie np. implantem/śrubą nerwu
- krwiaki
- torbiele oponowe
- torbiele maziówkowe
- gangliony

Kilka tyg./miesiący

- nawrotowa przepuklina - główna przyczyna reoperacji
- zapalenia pajęczynówki (jałowe)
- niedociśnienie płynu m-r
- oczekiwania Pacjenta

Kilka miesięcy/lat

- *włóknienie nadtwardówkowe/zrosty*
- *stenoza centralna lub boczna – degeneracyjna*
- *degeneracja okołostawowa*
- *niestabilność (obluzowania, metalozy itp.)*

Niedociśnienie płynu mózgowo-rdzeniowego

Przyczyny

Po punkcji

Po urazie

Po zabiegu na kręgosłupie

Idiopatyczne

Objawy

Posturalne bóle głowy

Porażenie nerwów czaszkowych

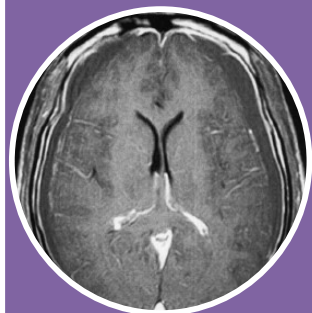
Zaburzenia widzenia

- 75% ustępuje samoistnie
- 25% przetrwałe

Niedociśnienie płynu mózgowo-rdzeniowego

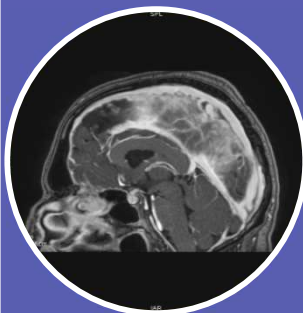
Cechy obrazowe

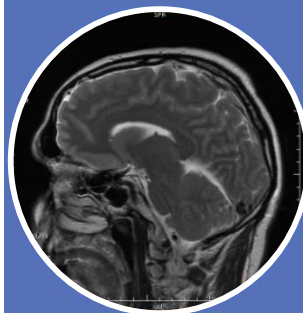
Kolekcje przymózgowe

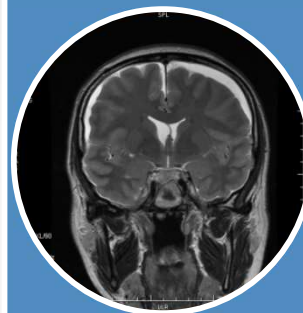
Obniżenie migdałków mózdzku w kierunku otworu wielkiego

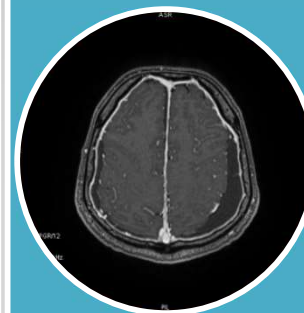
Spłaszczenie i obniżenie mostu względem stoku

Obraz „stłoczenia” struktur tylnego dołu czaszki

Powiększenie przysadki

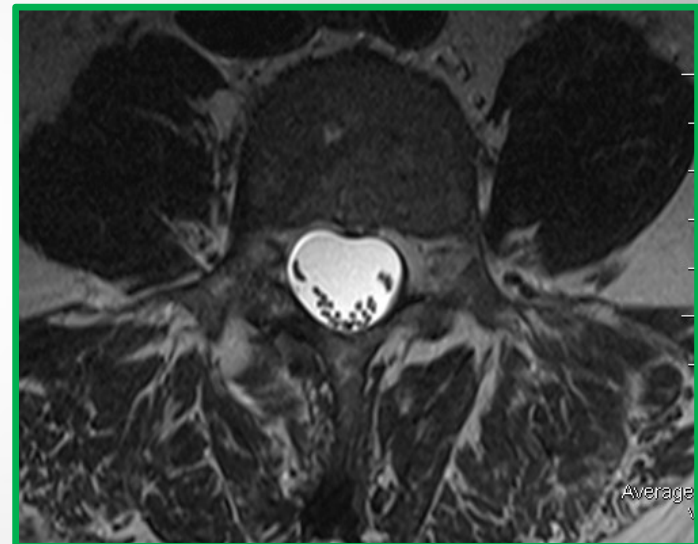
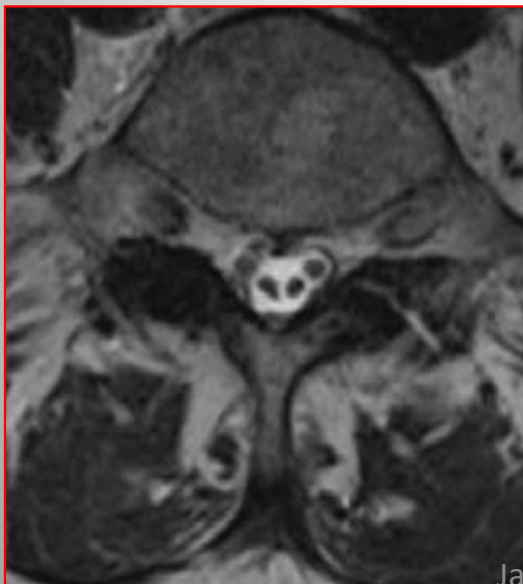
Wzmocnienia okołooponowego w MR +C

Niedociśnienie płynu mózgowo-rdzeniowego

Jałowe zapalenie pajęczynówki nieprawidłowy przebieg nerwów

Sedymencja prawidłowy przebieg

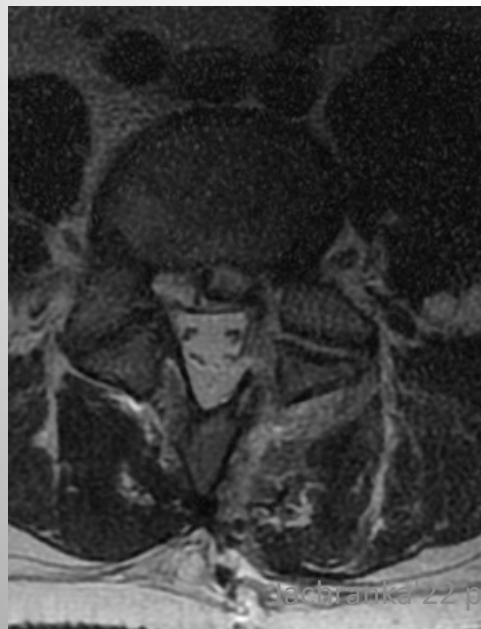
Do 6 miesiąca
korzenie mogą się
wzmocnić po zabiegu

Formowanie blizny pozabiegowej i odczynowej

T1 +C

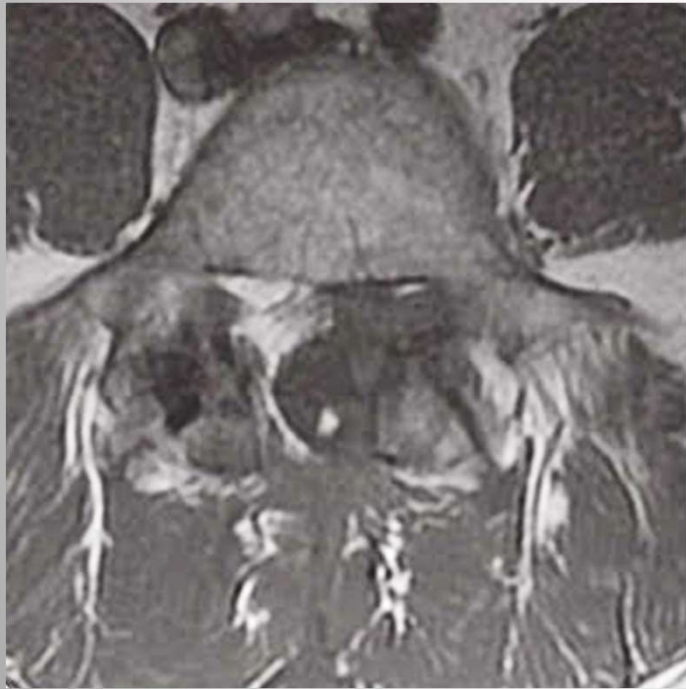
- Do 6 miesięcy ok. 25% worka może być w retrakcji
- Po 6 miesiącach retrakcja zmniejsza się i zanika z czasem

Zrosty i włóknienie otaczają lewy korzeń

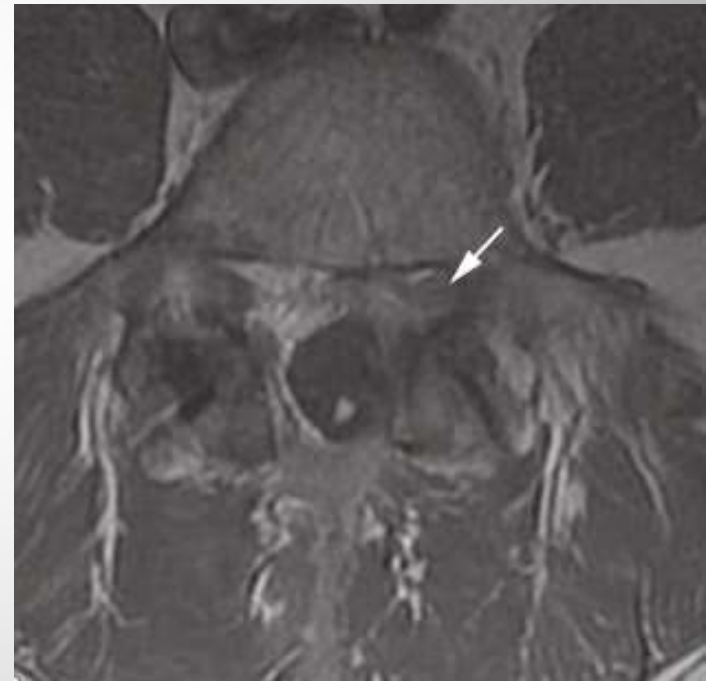

Formowanie blizny pozabiegowej i odczynowej

T1 -C

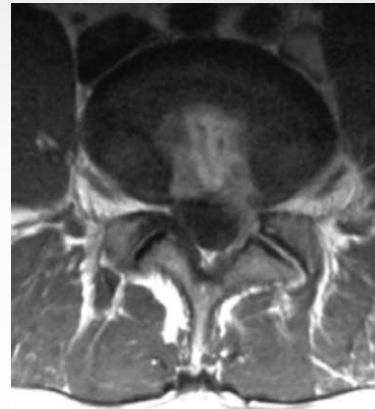

T1 +C

Zrosty i włóknienie
otaczają lewy korzeń

Różnicowanie blizny i nawrotowej przepukliny

	Blizna	Re-przepuklina
Efekt masy	-	+
Pociąganie opony	+	-
Ucisk na worek oponowy	Tylno-boczny	Przednio-boczny
Stosunek do krążka n-k	ciągły	ciągły
Wzmocnienie kontrastowe	+	-*

*Po 10 min może wzmacniać się już przepuklina

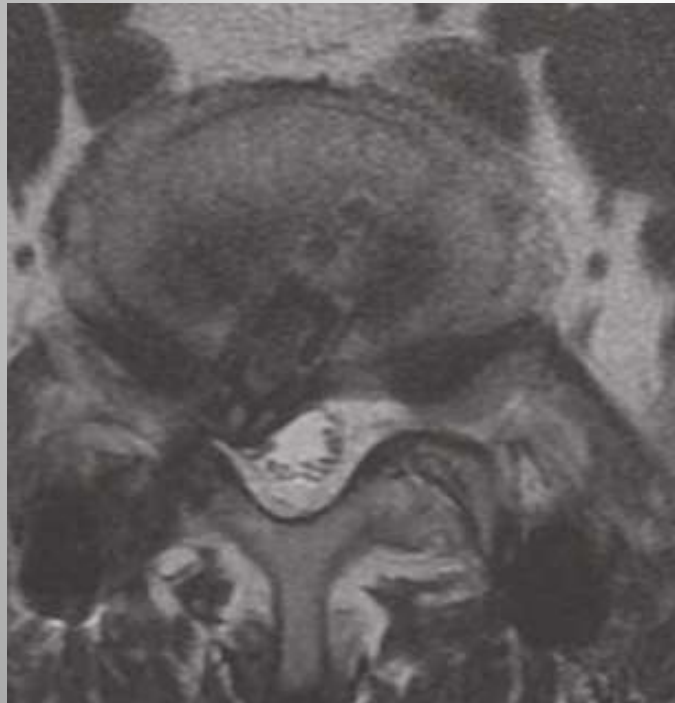
*Pierścień włóknisty dysku może się wzmacniać odczynowo u większości bezobjawowych pacjentów

*U co 5 pacjenta wzmacnia się po zabiegu płytka graniczna trzonu

*Możliwe brzeżne wzmocnienie przepukliny-odczyn włóknisty

FBSS – śruba transpedikularna uszkodziła korzeń nerwowy

T2

TK

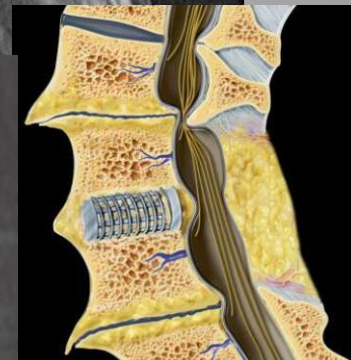

Wtórne przyspieszone zwyrodnienie (accelerated degeneration)

Po zabiegach ze stabilizacją odcinkową kręgosłupa

- Szybko postępująca degeneracja krążka stawów i więzadeł poniżej lub powyżej stabilizowanego kompartmentu
- Zaburzenie osi kręgosłupa (malalignment)
- Utrzymywanie się odczynu Modici I powyżej 6 miesięcy po zabiegu

39 lat, rok po zabiegu

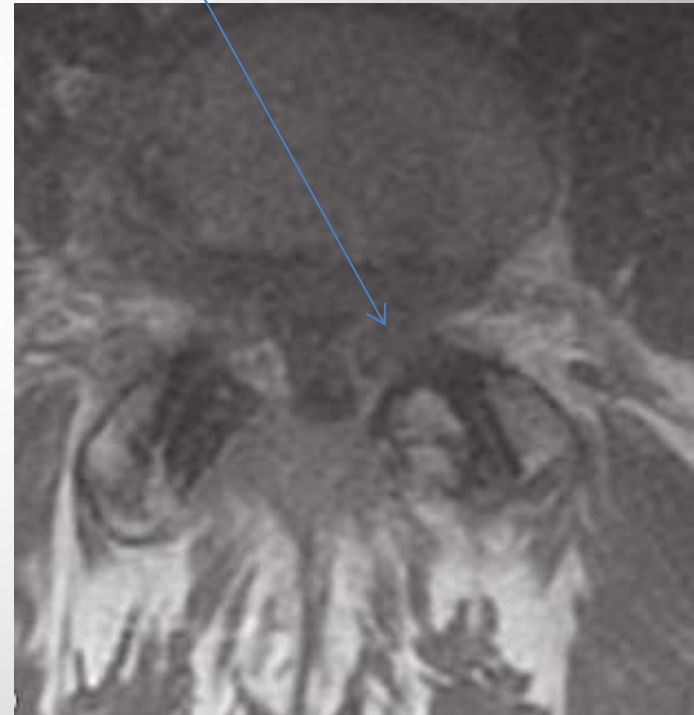

FBSS – torbiel maziówkowa, blizna i wypuklina powodują stenozę

T2

T1 +C

Ostry krwihak pozabiegowy

Niejednorodny

W loży po zabiegu

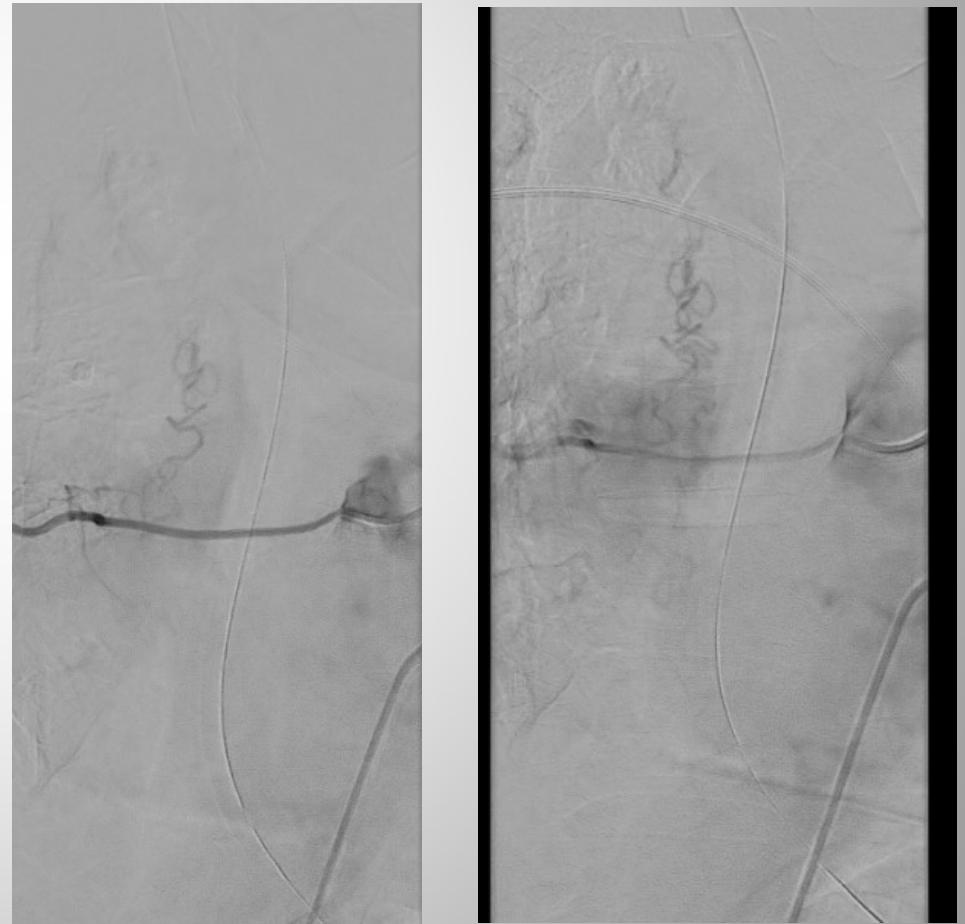

Przewlekły krwiałk po laminiektomii

Po 6 miesiącach od angiografii

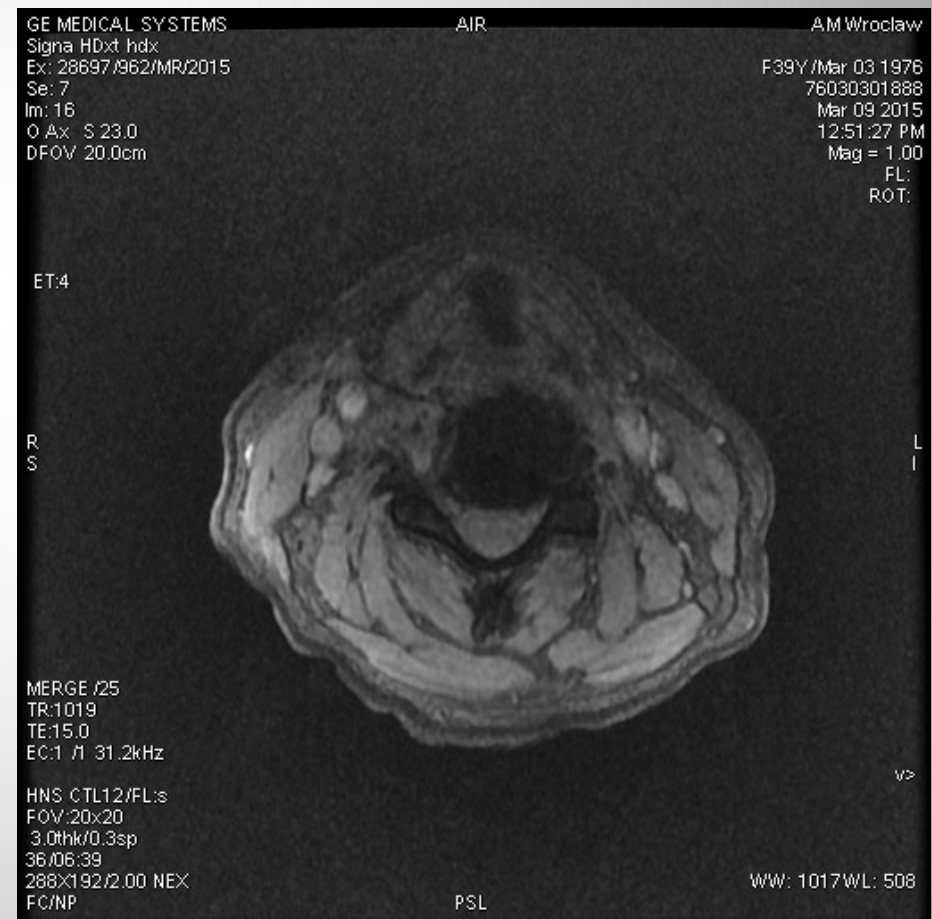
Selektywna DSA t. zaopatrującej malformację

Przewlekła bezobjawowa kolekcja pozabiegowa

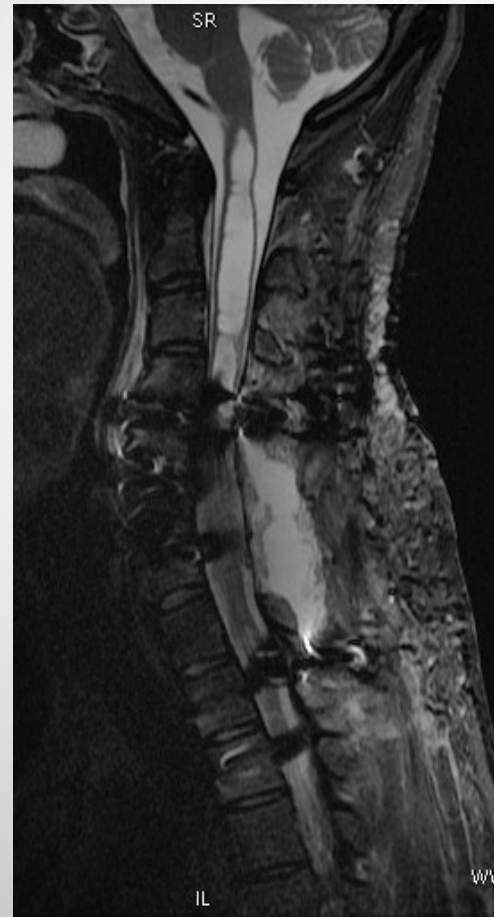
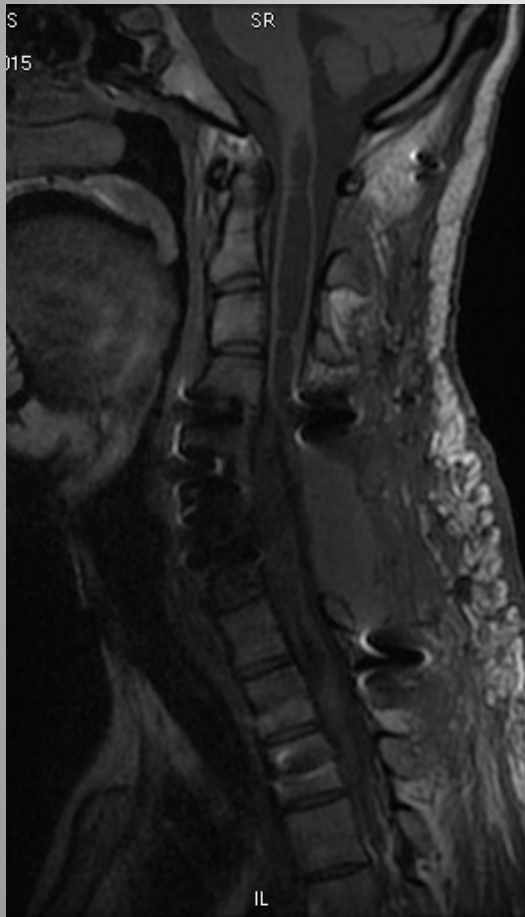
Stenoza pozabiegowa

Pseudomenigocele

Pseudomenigocele

Infekcja

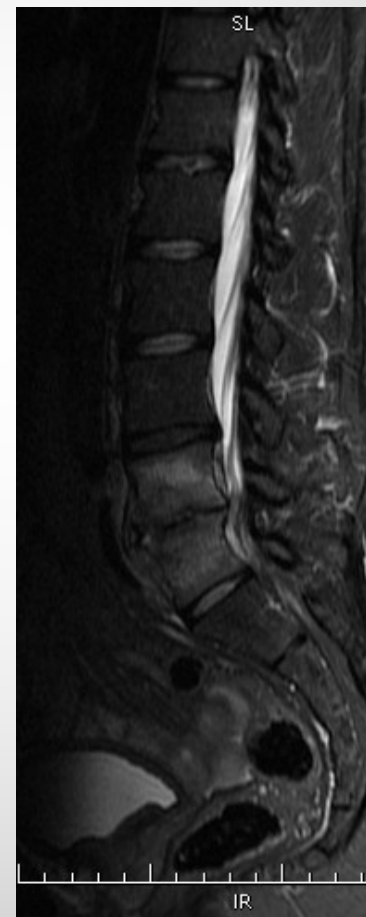

Spondylodiscitis

Rwa

Bardzo silne bóle

Elementy oceny kręgosłupa po stabilizacji: Co raportujemy w opisie po stabilizacji oprzyrządowanej (instrumented spine)

Typ stabilizacji

- Przednia, tylna- transpedikularna

Oś kręgosłupa

- **Alignment** , Krzywizny kręgosłupa

Integralność struktur kostnych, przemieszczenie odłamów

- **Stenoza** centralna, stenoza otworowa
- **Fuzja** , zrosty , szczeliny przełomu

Położenie elementów aparatu stabilizującego względem struktur kostnych

- Obluzowania , przemieszczenia poza obrys

Integralność elementów składowych stabilizatora

- Złamania, wygięcia

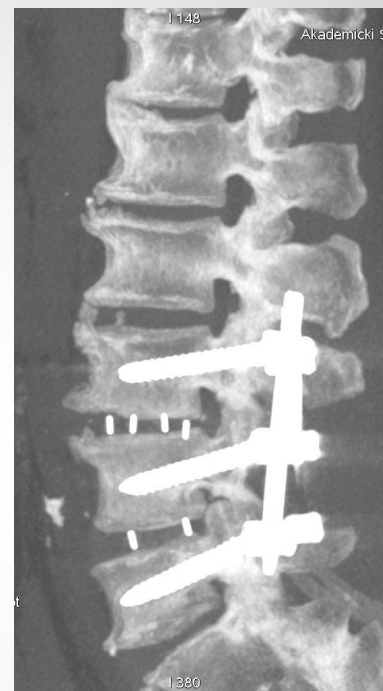
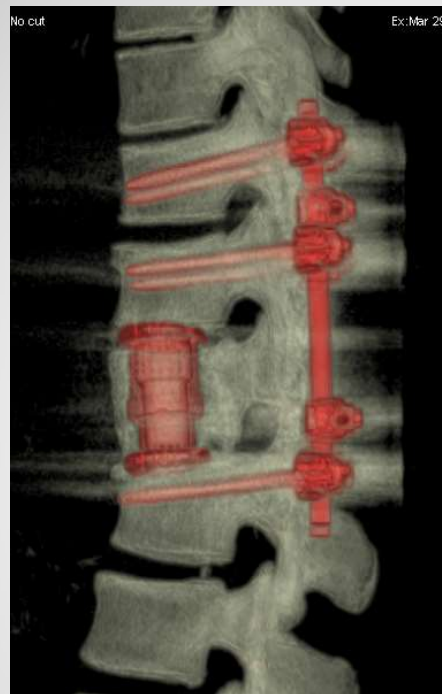
Tkanki miękkie okołokręgosłupowe

- Ocena guza, zmian pourazowych

Powikłania

- Odma, zapalenie ,zrosty , krwiak....Jachranka'22 pooper. kr. Guziński

Określenie typu stabilizacji:

przednia/tylna

proteza międzytrzonowa typu „cage” (w miejscu, którego trzonu?)

śruby transpedikularne – - określenie położenia (w trzonach, których kręgów?)

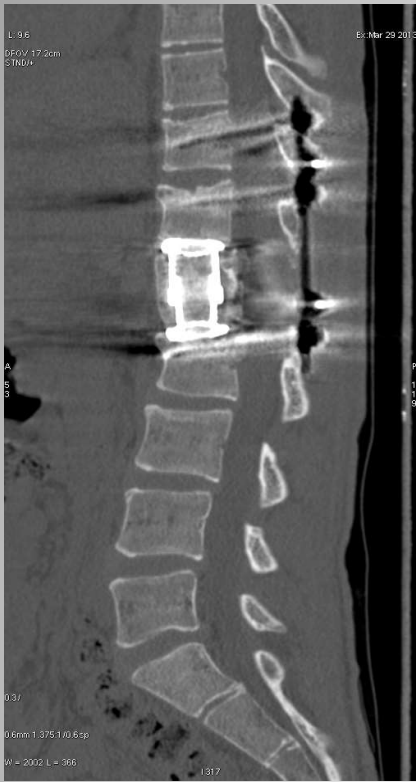
protezy krążków międzykręgowych - topografia

obecność cementu

Zaburzenia osi kręgosłupa:

Zmiany krzywizn kręgosłupa:

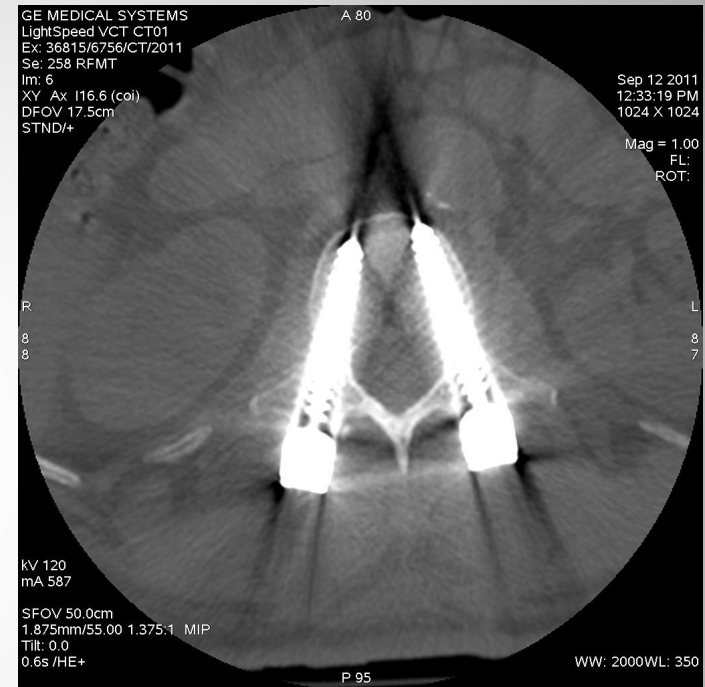
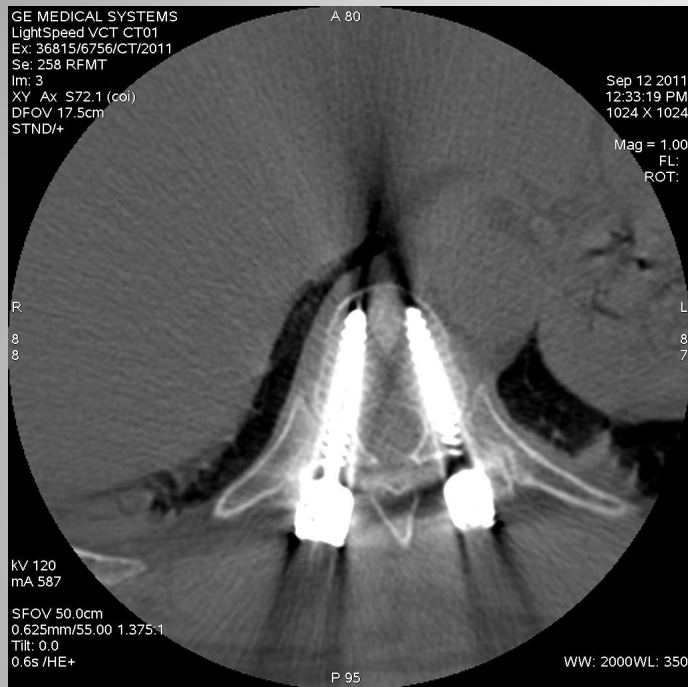

Spłycenie fizjologicznych krzywizn kręgosłupa w odcinku piersiowo-lędźwiowym

Odprostowanie i przemieszczenie odczłonu kostnego, laminektomia

Położenie elementów aparatu stabilizującego względem struktur kostnych

Prawidłowo położone śruby transpedikularne

przechodzą przez nasady łuków kręgow,

nie stwierdza się ich penetracji w obręb kanału kręgowego,

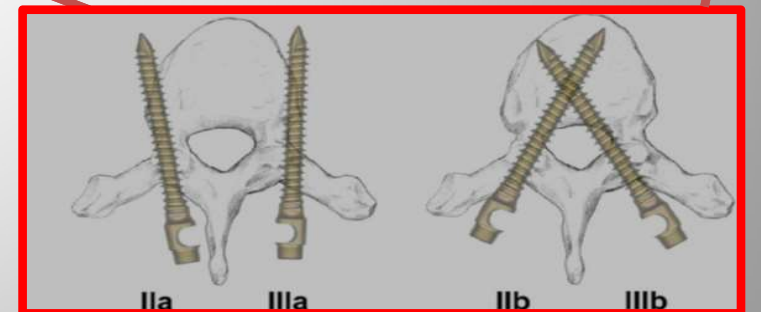
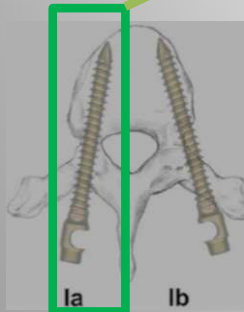
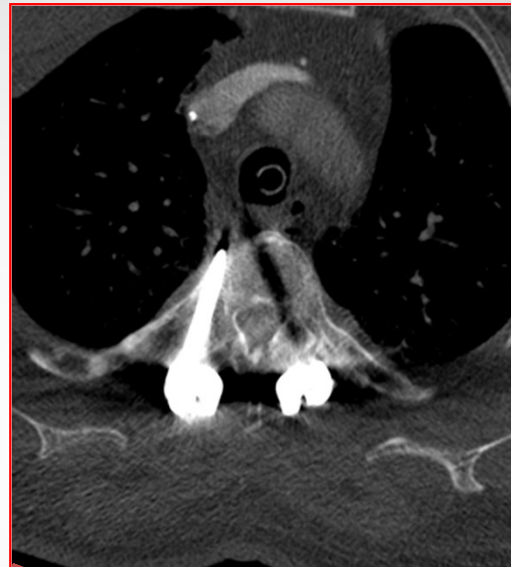
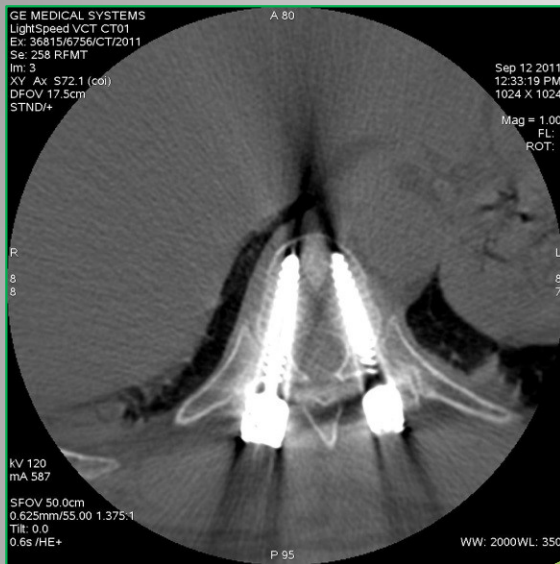
ani struktur okołokręgosłupowych,

końcówki nie przekraczają linii środkowej trzonu,

sięgają czoła trzonu (mogą minimalnie przekraczać korówkę trzonu o 1-2mm)

Posterior stabilization

Correctly positioned transpedicular screws

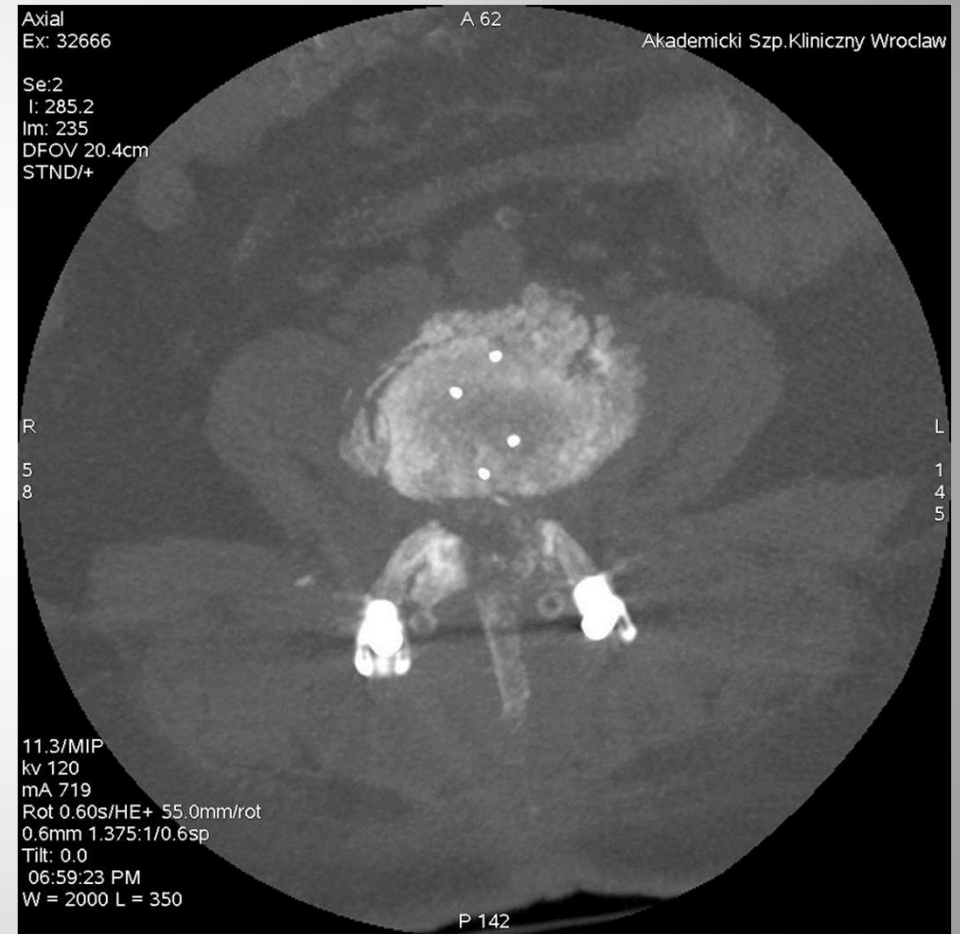
Położenie elementów aparatu stabilizującego względem struktur kostnych c.d.:

Przemieszczenie protez krążków międzykręgowych w obręb kanału kręgowego, stan po laminiektomii – brak łuku i wyrostka kolczystego kręgu

Położenie elementów aparatu stabilizującego względem struktur kostnych c.d.:

Stan po reoperacji

Jachranka'22 pooper. kr. Guziński

Norma do 2,5mm

Odczyny osteolityczne wokół elementów stabilizujących

Odczyny osteolityczne wokół śrub stabilizujących

Stan po reoperacji z użyciem cementu kostnego

Efekt „wyplżenia” – krzywizna pogłębiona

- przeciążenia, osłabienie struktur kostnych, efekt „wyplżenia”
- poszerzenie gniazda śruby zazwyczaj po 1 roku

bezpośrednio po zabiegu (7 mm)

po 18 miesiącach od zabiegu (10 mm)

Obecność złamanej śruby jest silnie związana z poluzowaniem:

Nasada jest częstym miejscem złamań

Imaging of the postoperative spine remains a challenging and difficult issue

Radiologist must know type of surgery

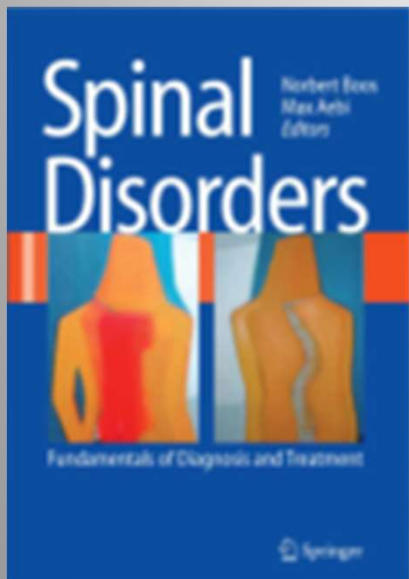
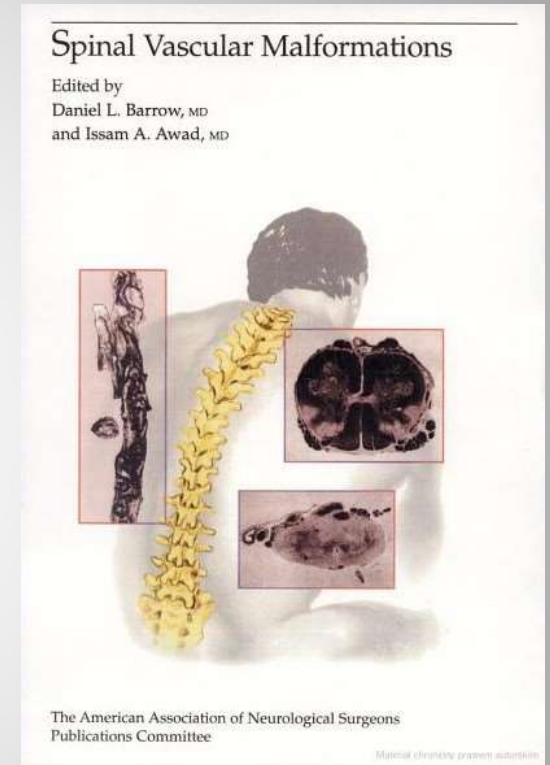
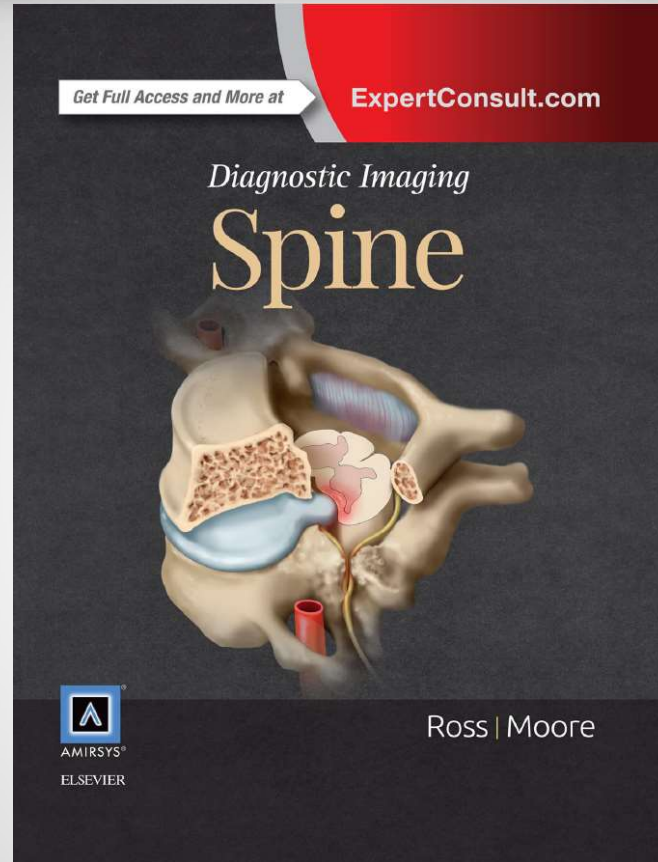
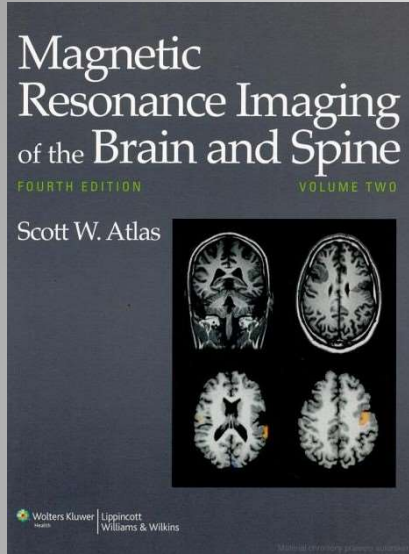

Postoperative imaging is generally obtained to:

- evaluate the position of implants, **ALIGNMENT**
- adequacy of decompression **STENOSIS,**
- fusion status **SPONDYLODESIS,**
- and potential complications

Noninstrumented	Instrumented
MRI XR	CT Low dose? XR
MRI	CT
MRI	CT
MRI +C	MRI +C CT +C

Zakład Radiologii Ogólnej,
Zabiegowej i Neuroradiologii

Dziękuję z uwagą Maciej Guziński

